

Gospodarske stvari.

O pridelovanju živinske krme na polju.

M. Spomladanska posejatev je prišla in skrajni čas je, da vsaka kmetovavec število svoje živine pregleda in prendari, kako jo bode skozi poletje redil in kaj mu je na posameznih njivah sejati treba, da si toliko živinske krme pridela, da bode tudi skozi zimo za svojo živino z pridelano klajo primerno segel. Pridelovanje potrebne živinske klaje je stvar velike važnosti in vredna, da gospodar vso svojo skrb na njo obrača in sicer toliko več, kolikor bolj je skoraj ves hasek iz živinoreje in ves dobiček celega gospodarstva od nje odvisen. Treba je tedaj si trojno vprašanje postaviti in na nje v kratkem odgovoriti. 1. Koliko zemljišča se ima za pridelovanje krme odločiti? 2. Ktere rastline se imajo najbolj za krmo sejati? 3. Kako se imajo sejati? Kar se prvega vprašanja o velikosti zemljišča tiče, na katerem se ima krma pridelovati, je ta najbolj odvisna od obstoječih razmer. Če razmere nanesejo, da je hasnovito veliko živine rediti, je treba tudi primerno veliko krme pridelovati. Sploh se sme reči, da je množina odvisna od večjega ali manjšega števila gleštane živine. Le če se pridelana klaja neposredno v denar spraviti da, je večje ali manjše pridelovanje krme tudi od te okolščine odvisno. Na tretje vprašanje je slednjič odgovoriti, da se morajo te rastline primerno sejati, t. j. vsaka krminska rastlina mora imeti svoje mesto v sadežnem kolobaru in se mora o pravem času posejati. To velja posebno o raznih deteljevinah, na ktere je treba posebno skrb in pazljivost obračati, kder se posevajo in obdelujejo. Kder se poleti živini zelena krma pohlada, tam je treba skrbno gledati, da se razdelitev zelene klaje tako vravna, da se pokladanje zelene krme nikder ne pretrga. Skrbeti je, da se z zeleno klajo rano spomladi početi more in da do pozne jeseni trpi. Pri mlečni živini je to neobhodno potrebno. Vrh tega je še treba skrbeti, da je vedno dosti dobre in posebno na mleko ugodno delajoče hrane pri rokah. Da se pa zelena klaja o neugodnih vremenskih okoliščinah ne pretrga, je sledeči način posejatve vse priporočbe vreden. Rž jarina ali ozimina za zeleno klajo, na pol turšice, pol sirka. Potem posebej na jedni njivi: Mešanica iz graha, grahorice, ajde, ječmena; in slednjič turšica v obrokah od 8—8 ali 14—14 dni. Na zadnje je zlasti v suhih letih še vse priporočbe vredno posejanje detelje pomešane z semeni raznih travin. Po krajih, v kterih se ne seje najbolj lucerna detelja in kjer ni dosti dobrih in lepih travnikov, mora vsa skrb kmetovaveev na pridelovanje obile detelje obrnjena biti. Pri tem je pa tudi še posebno na to gledati, da se kolikor mogoče največ in najboljše krme pridela z raznimi travami pomešana. (Konec prih.)

Kuruza ali turšica dobra rastlina za zeleno krmo.

II. Turšico za zeleno krmo navadno z roko sadijo, ali v brazde nametavljajo ali pa z sejavnim strojem sejejo; vendar poslednje se priporočuje le bolj za velike grajščine. Nekateri spravljajo kuruzino seme na debelo in široko v zemljo; to pa v obče ni dobro, ampak le tam koristno, kder je kuruzi primešano seme drugih krminskih rastlin n. pr. grahorice, ovs, rži. Pri saditvi z roko se postopa na dvojni način. Prvi in zanesljivši je je ta: v dobro povlačeno in poravnano njivo se z lineatorjem, ali kakim drugim pripravnim orodjem, vrežejo črte ali brazdice po 6—14 colov narazen. Te brazdice ali vrstice ne smejo biti bolj tesno skup, kakor 6 colov, pa tudi bolj narazen kakor 14 colov ni treba. V brazdice se potem vlaga kuruzino seme po 5—6 colov narazen. Če je seme lepo in vseskozi dobro kaljivo, zadostuje po eno zrno, sicer pa je treba v brazdico spuščati po 2 zrna. Ko je seme položeno, se brazdice zagrnejo, povlačijo ali z valjarjem povaljajo. Drugi način ni tako zanesljiv; sejavec hodi za pluzarjem in spušča v vsako drugo brazdo kuruzina zrna. Za njivo, ki meri $\frac{1}{3}$ orala ali 530 □ sežnjev, se potrebuje 5—8 bokalov ali pintov kuruze za seme t. j. 20—30 litrov. Globoko v zemljo se spravlja seme 2—2 $\frac{1}{2}$ cola ali 5—6 centimetrov. Nadležne vrane je treba nekaj časa skrbno odganjati. Če se na njivi pokaže mnogo plevla, se gre z ostro brano nad njega in z povlačenjem potrga. Kedar je kuruza že do kolena, se z osipavnim plugom osiplje ali z motiko okoplje. Kdor tukaj več stori, več zelene krme pridela.

Polagati z zeleno kuruzo se začne, kedar je 1 meter visoka. Ker precej naglo raste, nastavlja proti koncu polaganja že nježno stročje, kar je živini prava sladčica. Mlada kuruza se polaga cela, kakor se je z koso nakosila ali z srpačo tik zemlje porezala; vendar gospodar prav dobro ravna, če jo tudi v tej dobi na kose seka ali v reznem stolu na rezanico reže. Taka rezanica se da z vsako drugo krmo dobro mešati. Živina tako priredjeno krmo laglje žre, hitreje preživlja, bolje prebavlja in natančniše vse redivne snovi porablja. Sploh pa je svetovati, mlado in še prekilavo kuruzo z slamino rezanico mešati, poznej še le se zamore brez skrbi sama kuruza polagati. Čim stareja prihaja kuruza, tim drobneje se naj narezavlje. Proti koncu je dobro kuruzino rezanico z solno vodo škropiti, kar živini prebavljanje jako pospešuje. Kedar se malo sena nakosi in se tudi na otavo zanašati ni, tedaj je svetovati, da gospodar na dolgo zimo zmisli in $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{3}$ več zemlje z kuruzo poseje, jeseni kuruzje dobro posuši in hrani. Tako bo imel izvrstno klajo po zimi. Kolikor nam je znano, še nismo našli gospodarja, ki bi se nam bil tožil in se kesal, da je kuruzo sejal za zeleno krmo. Marsikateri se je tukaj prepričal, kako resnična je gospodarska prislovičica: mnogo krme,

mnogo živine, mnogo gnoja, mnogo zrnja, mnogo denarja!

„Praktischer Landwirth“ štev. 16.

Kako gre mak obdelovati in pridelovati.

M. Vse makovine so večidel zelišča mlečnega ali vodenega soka. Listi stojé si večidel ob stebelu nasproti in so ali celi ali narezani. Cveti so popolni, čašica večidel dvojelistna, včasih barvana, venčni listki so v dvojnem ali trojnem številu čašičnih listkov, prašniki so mnogobrojni in sad ima podobno glavice. Največ makovin se nahaja po Evropi in Ameriki. Sorta mak (Papaver) je najimenitnejša. Več sort makovin raste po njivah in pralah divje. Znana je purpelica tudi petelinček ali divji mak imenovan (Papaver Rhoeas) in njegovi rdeči venčni listi služijo za barvanje sladkarij, vin itd. Mnogo imenitnejši pa je povrtni mak (Papaver somniferum). Cesto ga sejejo po vrtih za kiné pa tudi na njivah kot hasnovito rastlino in sicer v jutrovih deželah, kjer je prej ko ne tudi doma, in v Egiptu zaradi njegovega mlečnega soka, po južni in srednji Evropi pa kot rastlino za olje. Zrnje rabijo pekariji in kuharice za naravno okusnih pogač in podobnih pekarij. Preša se iz njega tudi mastno olje, ki ni dosti slabejše od olivnega. Poslužujejo se ga zlasti malarji. V jutrovnih deželah delajo iz te rastline opium, posebno čislano zdravilo. Napraljajo ga pa iz mlečnega soka, ki se iz narezanih nezrelih makovih glavic cedi. Tega soka se silno velike prideluje in je močno omamljiv strup in imenitno zdravilo.

Mak potrebuje toplejše podnebje, globoko razrahljano, peščeno, ilovičasto zemljo, ki ima tudi nekaj apna v sebi. Zemlja mora biti močno pognojena in mora mokroto lahko prepuščati. Težko, glinasto zemljišče, kakor tudi lahko peščeno ni za mak. Naši kmetovavci sejejo mak večidel na široki lučaj, kakor drugo zrnje in seme ali povlečejo ali pa v vrtih tudi z grabljami plitvo pod zemljo spravijo. Neki skušen kmetovavec je več let na velikih njivah mak na debelo prideloval in priobčuje svoje skušnje v sledečih vrsticah.

Posejati se mora mak, pravi, tako rano spomladi, ko mogoče, dokler ima zemlja še dosti vlagi v sebi. Seje se z Garettovo sejavno mašino in sicer vrste po 60 centimetrov vsaksebi. Seme za sejanje je dobro z tanko zdrobljenim golobjekom pomešati nekaj zaradi semenske tatbine nekaj zaradi redkejše posejatve. Rastlina je proti mrazu zelo občutljiva, vendar pa daje tako posejana, tudi če je druge posejatve treba, vedno obilen pridelek. Kakor hitro se rastlinice prikažejo, se začne pipanje, t. j. pušča se le vsakih 20—25 centimetrov jedna rastlina rasti. Seme potrebuje 8—10 dni, da požene. V tem času je dolgo deževje zelo škodljivo, ker rastlinice, če se le količkaj skorje na zemlji naredi, ne morejo skozi njo preriti. Blizu

6 dni po pipanju se osiplje in sicer z kakim ročnim orodjem, n. p. z motiko. Pri tem delu gre posebno gledati, da se ves plevel čisto odpravi. Ko je ves plevel do čistega zatrt, potem se mak z ralom ogreba in to delo dvakrat ponovi, kar stebila varuje, da jih viharji ne izrujejo pa tudi, da jim suša preveč ne škoduje. Blizu 3 mesece po sejanju začne mak cvesti, kar je čudežno krasen pogled. Ko cvet odpade, se prikaže sadova glavica zelene barve, ki vedno svitleja prihaja in se slednjič nekakošno belo prevleče. Taka ostane 8—10 dni. Potem začne glavica temno-rjava prihajati in v kratkem dozori. Brž ko se znana štirioglasta okenca pod glavično strešico odpro, je mak popolnoma zrel. Zrnje se od znotrajnih sten odluči in na dno makove glavice pade. Glavica postane suha in siva in treba je mak pospravljati iz njive. Pospravlja pa se različno. Opravljajo to delo dostikrat otroci, ki stebлом glavice pazno porezujejo in v žaklje devajo. Sploh pa so stroški, ki jih prizadene pridelovanje maka, majhni. Glavice se potem izmlatijo in seme nekoliko dni prav tanko na prozračnem prostoru razsuje, večkrat obrne in suši. Ako kmetovavec pri pridelovanju maka na podnebje, zemljo in obdelavo pridno in pazno gleda, tako more mak, ako še nebo svoj blagoslov poda, za kmetovavca hasnovit pridelek biti.

M. Kako z cepiči ravnati, ki so se posušili, da so zopet za porabo. Marsikteremu naših sadjarjev se zdaj spomladi primeri, da se mu narezani in hranjevani cepiči tako posušé, da misli da niso več za porabo. Vendar pa tako posušeni cepičev ne gre koj zavreči, ampak treba jih je v vodo položiti tako, da so vsi do cela v vodi. Tu se puščajo 24 ur. Če je mogoče, je dobro da se posoda z nameščenimi cepiči na solnce postavi. Ako pa ni solnce, naj se pa na kako toplo mesto dene. Po 24 urah se cepiči na kakem senčnatem kraju v prst potaknejo. Ako so se že popolnoma posušili, tako se to brž v prvih 48 urah pokaže. Ako so pa potem času še črsvi, smejo se brez pomislika za cepljenje dalje rabiti. Z cepiče, brž ko so se iz vode vzeli, cepiti ni ravno varno, ker se še ne da spoznati ali so še sposobni za življenje ali ne.

Sejmovi na Štajerskem. 11. maja: št. Pri-mon pri Celju; 12. maja: Planina, Slov. Gradec; 14. maja: sv. Lovrenc v pušcavi, Poličane, Velenje; 16. maja: Bizelsko, Pilštanj, Sušice, Vojnik, št. II v slov. goricah; 17. maja: Artiče; 19. maja: Svete gore, Podsreda, Sv. Lenart v slov. goric.

Dopisi.

Iz savinjske doline. (Ljubenski maškarec.) Dolgo se je Ljubenska občina sramotila in grdila tako, da se že poštenemu človeku sram zdi